

POT REEMPLAÇAR LA DEMOCRÀCIA PARLAMENTÀRIA ALS SOVIETS?

Lev Trotski

25 de febrer de 1929

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “¿Puede remplazar la democracia parlamentaria a los soviets?”, en, *Escritos Tomo I 1929-30 volumen 1*, Editorial Pluma, Bogotá, 1977, pp. 66-73.

“Si el poder soviètic s’enfronta a dificultats creixents, si la crisi de direcció de la dictadura s’agreuja constantment, si no es pot refusar el perill del bonapartisme: no seria millor prendre el camí de la democràcia?” Aquesta pregunta apareix plantejada pel boc gros o constitueix el substrat de gran quantitat d’articles dedicats als esdeveniments recents de la república soviètica.

No em propose entaular una polèmica sobre què és *millor* i què no és millor, sinó assenyalar què és *probable*, és a dir, què és el que sorgeix de la lògica objectiva dels processos. I arribí a la conclusió que el menys probable, millor dit, allò que està absolutament exclòs, és la transició dels soviets a la democràcia parlamentària.

Molts diaris m’explicaren amablement i senzilla que la meua expulsió fou fruit de la manca de democràcia en Rússia i que, per consegüent, no m’he de queixar. Però, en primer lloc, no m’he queixat davant de ningú; en segon lloc, també vaig ser expulsat de diverses democràcies. Que els adversaris dels soviets consideren que l’aguda crisi actual de direcció en l’URSS és una conseqüència inexorable del govern dictatorial, (dictadura per la qual assumisc, per descomptat, plena responsabilitat), és perfectament normal. En un sentit molt general aquesta observació és correcta. No tinc la menor intenció d’utilitzar el meu exili per a negar el determinisme històric. Però si la crisi de direcció no és una conseqüència fortuïta de la dictadura, la pròpia dictadura no sorgí per atzar de la breu democràcia que reemplaçà al tsarisme al febrer de 1917. Si la dictadura és culpable de la repressió i de tots els mals, ¿per què, doncs, la democràcia resultà impotent per a salvar el país de la dictadura? I on està la prova que, una vegada desplaçada la dictadura, podrà tenir-la a ratlla?

Per a expressar la meua idea amb major claredat he d’ampliar el marc de referència geogràfic per a recordar, almenys, certes tendències del procés polític europeu a partir de la guerra, que no fou un mer episodi sinó el pròleg sagnant

d'una nova era. Quasi tots els líders de l'època de la guerra estan vius encara. En aqueix moment, la majoria d'ells deia que aqueixa era l'última guerra, després de la qual s'iniciaria el regne de la pau i la democràcia. Alguns inclusivament creien en la veracitat del que deien. Però avui cap d'ells tindria l'audàcia de repetir aqueixes paraules. Per què? Perquè la guerra ens introduí en una era de grans tensions i grans conflictes, amb la perspectiva de noves grans guerres. En aquest precís instant, poderosos trens corren a gran velocitat per les vies de la dominació del món, i no tardaran en xocar. No podem mesurar la nostra època amb la vara del segle XIX, el signe predominant de la qual fou la extensió de la democràcia. En molts sentits, les diferències entre els segles XX i XIX seran majors que les diferències entre tota l'era moderna i l'Edat Mitjana. Recentment, Herriot enumerà en un diari vienès les causes del retrocés de la democràcia davant de la dictadura. Després de la instauració del poder revolucionari en Rússia i la derrota del moviment revolucionari en una sèrie de països, fórem testimonis de la instauració de dictadures feixistes en tot el sud i l'orient d'Europa. Com s'explica aquesta extinció de la "llàntia votiva" de la democràcia? Hom sol dir que en aquests casos estem davant d'estats endarrerits o immadurs. Aquesta argumentació difícilment és vàlida per a Itàlia. Però inclús allí on ho fóra, no explicaria res. En el segle XIX es creia que per una llei de la història tots els països endarrerits ascendirien l'escala de la democràcia. Per què, doncs, el segle XX els llença a la senda de la dictadura? Creiem que l'explicació sorgeix dels propis fets. Les institucions democràtiques es demostraren incapaces de suportar la pressió de les contradiccions contemporànies, ja la internacional, la interna o, com succeeix amb major freqüència, la combinació d'ambdues. Bo o roí, és un fet.

Fent una analogia amb l'enginyeria elèctrica, podríem definir la democràcia com un sistema d'interruptors o tallacircuits de seguretat, com una protecció davant les corrents excessivament carregades de lluites socials o nacionals. Cap període de la història humana ha estat, ni de bon tros, tan sobrecarregat d'antagonismes com el nostre. Cada vegada són més els punts al roig viu en la xàrcia d'alta tensió d'Europa. Sota l'impacte de les contradiccions de classe i internacionals, els interruptors de la democràcia es fonen o exploten. Aquix és el significat essencial del tallacircuit de la dictadura.

Al mateix temps, la força de les contradiccions, dins de cada país i a escala internacional, no decau sinó que creix. No hi ha raó para consolar-se por pel fet que el procés afecte tan sols la perifèria del món capitalista. La gota comença en el dit menut o en el gros del peu, però, tard o d'hora, arriba al cor. A més, qualsevol que siga la situació en els països on el capitalisme és fort i la democràcia porta molts anys d'existència (problema que no podem tractar ací), creiem que allò que s'ha assenyalat fins al moment fa suficient llum sobre l'interrogant plantejat en el títol. Quan es contraposa la democràcia als soviets,

generalment es pensa en el sistema parlamentari. Hom oblida l'altre aspecte de la qüestió, el més important: que la Revolució d'Octubre aplanà el camí per a la revolució democràtica més gran de la història humana. La confiscació de les propietats dels grans terratinents, l'eliminació total dels privilegis i distincions tradicionals de classe de la societat russa, la destrucció de l'aparell burocràtic i militar tsarista, la introducció de la igualtat nacional i l'autodeterminació nacional; tot açò fou l'obra democràtica elemental que la Revolució de Febrer a penes arribà a plantejar-se abans de deixar-la, quasi intacta, com a herència per a la Revolució d'Octubre. Fou precisament la fallida de la coalició liberal-socialista, la seua incapacitat per a realitzar aquesta obra, el que feu possible la dictadura soviètica, basada en l'aliança d'obrers, camperols i nacionalitats oprimides. Les mateixes causes que li impediren a la nostra democràcia dèbil i històricament morosa realitzar la seua tasca històrica elemental, també li impediran encapçalar el país en el futur. Perquè en tot el temps transcorregut els problemes i dificultats s'han acrescut i la democràcia s'ha debilitat.

El sistema soviètic no és simplement una forma de govern que es puga comparar en abstracte amb la forma parlamentària. És, sobretot, un nou mode de relació amb la propietat. Del que es tracta, en realitat, és de la propietat de la terra, els bancs, les mines, les fàbriques, els ferrocarrils. Les masses treballadores recorden molt bé què foren en la Rússia tsarista l'aristòcrata, el gran terratinent, el funcionari, l'usurer, el capitalista i el patró. És indubtable que entre elles hi ha una gran insatisfacció, força legítima, per la situació actual de l'estat soviètic. Però las masses no volen que tornen el gran terratinent, el funcionari o el patró. No cal oblidar aquestes "bagatel·les" ni intoxicar-se amb les trivialitats de la democràcia. Els camperols combatran contra el retorn del gran terratinent com ho feren fa deu anys, fins l'última gota de la seua sang. El gran propietari només podrà tornar a la seua propietat des de l'exili muntat sobre un canó, i haurà de passar també les nits al peu d'aqueix canó. És cert que els camperols podrien acceptar més fàcilment el retorn del capitalista, ja que, fins al moment, la indústria estatal els ha afavorit menys que abans el comerciant en la provisió de béns industrials. Diguem de pas que aquesta és l'arrel de totes les dificultats internes. Però els camperols recorden que el gran terratinent i el capitalista eren els bessons siamesos del vell règim, que desaparegueren junts de l'escena, que durant la Guerra Civil combateren junts els soviets i que en els territoris ocupats pels blancs l'amo de la fàbrica recuperà la seua fàbrica i el gran terratinent la seua terra. El camperol comprèn que el capitalista no tornaria sol sinó junt al gran terratinent, per això no vol a cap dels dos. I aqueixa és una poderosa font d'energia, encara per la negativa, per al règim soviètic.

Cal anomenar les coses pel seu vertader nom. Ací no es tracta d'introduir una democràcia incorpòria, sinó que Rússia torne a la senda capitalista. Però, quin

aspecte presentaria aquesta segona edició del capitalisme rus? En el transcurs dels darrers quinze anys el mapa del món ha sofert canvis profunds. Els forts es feren incommensurablement més forts, els febles incomparablement més febles. La lluita per la dominació del món ha pres dimensions titàniques. Les fases d'aquestes lluites s'assenten sobre els ossos de les nacions dèbils i endarrerides. Una Rússia capitalista no podria ocupar en l'actualitat ni tan sols el lloc de tercer ordre a què estava predestinada la Rússia tsarista pel curs de la guerra mundial. El capitalisme rus seria avui un capitalisme dependent, semicolonial, sense perspectives. La Rússia número dos ocuparia una posició intermèdia entre la Rússia número u i l'Índia.

El sistema soviètic, amb la seua indústria nacionalitzada i el seu monopoli del comerç exterior implica, malgrat totes les seues contradiccions i problemes, una protecció per a la independència econòmica i cultural del país. Açò ho compregueren inclusivament molts demòcrates, atrets al bàndol soviètic no pel socialisme sinó per un patriotisme que havia captat algunes lliçons elementals de la història. A aquesta categoria pertanyen moltes de les forces de la intel·lectualitat tècnica nativa i la nova escola d'escriptors a qui, per falta d'un nom més apropiat, anomení companys de ruta.

Hi ha un grapat de doctrinaris impotents que vol democràcia sense capitalisme. Però les forces socials serioses, hostils al règim soviètic, volen capitalisme sense democràcia. Açò s'aplica no sols als propietaris expropiats sinó també als camperols benestants. Aquests camperols, en la mesura en què es giraren contra la revolució, sempre serviren de suport al bonapartisme.

El poder soviètic sorgí com resultat de tremendes contradiccions de l'escena internacional i local. És absurd pensar que els interruptors democràtics de tipus liberal o socialista podrien suportar aquestes contradiccions, que en el darrer quart de segle abastar la seua màxima tensió, o que podrien "regular" la set de venjança i restauració que és la força motriu de les classes dominants derrocades. Aquests elements constitueixen una llarga cadena, en què el comerciant i l'industrial s'aferren al *kulak*, el gran terratinent al comerciant, la monarquia ve a la saga de tots ells i els creditors forans estan a la reraguarda. I tots ells tractarien d'ocupar el primer lloc en el país en cas de triomfar.

Napoleó sintetitzà correctament la dinàmica de l'era revolucionària dominada per pols extrems quan digué: "Europa serà republicana o cosaca." Avui hom pot dir amb molta major justificació: "Rússia serà soviètica o bonapartista."

El que acabe de dir no ha d'interpretar-se en el sentit que hi ha garanties absolutes per a l'estabilitat permanent del poder soviètic. Si l'Oposició pensés d'aqueixa manera, la nostra lluita contra el perill de bonapartisme mancaria de

sentit. I menys encara vull afirmar que la solidesa del sistema soviètic no pot ser afectada per la política del govern actual. La implacabilitat de la nostra lluita interna demostra molt bé fins a quin punt considerem perillosa per al poder soviètic la política de zigzaguejant de Stalin. Però el mateix fet que estiguem lluitant assenyala com de lluny ens trobem d'una pretesa actitud pessimista. Partim de la convicció que el sistema soviètic posseeix immenses reserves i recursos interns. La línia de l'Oposició no tendeix a l'enfonsament del poder soviètic sinó al seu enfortiment i desenvolupament.

Podem formular breument les nostres conclusions en les següents tesis:

1.- A més de la seua missió socialista, que troba el seu principal suport en el sector d'avantguarda del proletariat industrial, el règim soviètic té profundes arrels socials i històriques en las masses populars i constitueix una assegurança contra la restauració i una garantia de desenvolupament independent, és a dir, no colonial.

2.- La lluita històrica fonamental contra la Unió Soviètica i la lluita interna contra la dominació comunista no s'entaulà per a reemplaçar la dictadura per la democràcia sinó per a reemplaçar l'actual règim de transició per la dominació del capitalisme, que seria inevitablement de tipus dependent i semicolonial.

3.- Sota aquestes circumstàncies, el retorn a la via capitalista no podria realitzar-se sinó mitjançant una prolongada i cruenta guerra civil, acompanyada per la intervenció forana oberta o encoberta.

4.- L'única forma política que podria assumir semblant capgirament seria una dictadura militar, variant contemporània del bonapartisme. Però en els propis fonaments de la dictadura contrarevolucionària es trobaria allotjat el poderós ressort d'una nova Revolució d'Octubre.

5.- La lluita de l'Oposició no sols s'entaula sobre bases purament i exclusiva soviètiques; és la continuació directa i el desenrotllament de la línia fonamental del bolxevisme. L'etapa actual d'aquesta lluita no té un caràcter definitiu sinó, per dir-ho així, conjuntural.

6.- El desenvolupament ulterior del sistema soviètic i, per consegüent, la sort de l'Oposició, depenen no sols de factors d'índole local sinó també, i en gran manera, de l'evolució futura de la situació mundial... ¿Quin serà el curs dels esdeveniments en el món capitalista? ¿Com desplegaran les seues forces en el mercat mundial els estats més poderosos, que necessiten expandir-se? ¿Com seran les relaciones entre els estats europeus en els anys vinents? I, moltíssim més important: ¿com seran les relaciones entre Estats Units i Europa,

principalment Gran Bretanya?

Hi ha gran quantitat de profetes que amb tota lleugeresa es pronuncien sobre la sort de la república soviètica alhora que guarden silenci sobre el destí de l'Europa capitalista. No obstant, ambdues qüestions, encara que antagòniques, estan indissolublement lligades.

ⁱ *¿Puede remplazar la democracia parlamentaria a los soviets? De Jto i Kak proizoslo?* Traducido [al inglés] para este volumen [de la edición norteamericana] por George Saunders; en *The New Republic* del 22 de mayo de 1929 apareció otra traducción con el título *¿Qué camino seguirá Rusia?* (Nota de l'edició castellana)